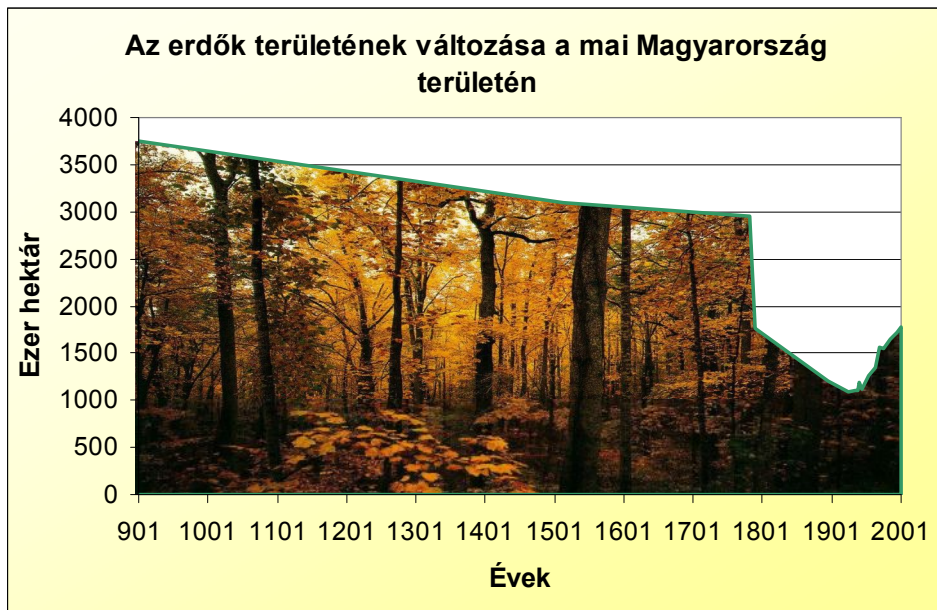

Természetközeli erdőfelújítás lehetőségei alföldi erdőterületeken

Csiha Imre – Bárány Gábor – Keserű Zsolt

*Erdészeti Tudományos Intézet
Püspökladányi Kísérleti Állomás*

A szikfásítási kísérletek, amely kutatásnak az ERTI Püspökladányi Kísérleti Állomása létrejöttét köszönheti, az első világháborút követő katasztrofális gazdasági helyzetben kerültek előtérbe. A helyzet orvoslására jelentősebb mérvű lehetőséget az Alföld fásítása nyújthatott, ez pedig egyidejűleg felvetette a szikesek fásításának ügyét. Ebben KAÁN KÁROLY előremutató felismerésének és alkotóerejének volt kimagasló érdeme, akinek vezetésével kiszálló bizottság 1924-ben kijelölte a kísérleti állomás helyét, amely még ebben az évben megkezdte munkáját.

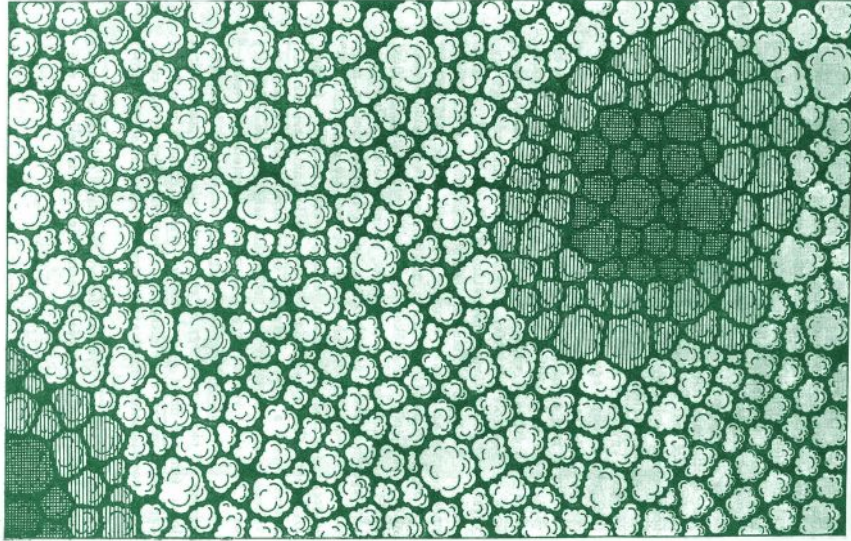
A rendelkezésre bocsátott terület jó része gyenge fűhozamú, többkevesebb mértékben szikesedett birkalegelő volt. Az egész területen mindössze két kisebb erdőfolt állott összesen 1,1 hektár kiterjedéssel. A területnek a beültetésére csak fokozatosan, részben az anyagi lehetőségektől, részben pedig a kísérleti szükségességtől függően került sor. Ezeknek a kísérleteknek választ kellett adniuk arra, hogy milyen típusú és szikességi fokú talajok, milyen műveletekkel és milyen fafajokkal fásíthatók eredményesen. A cél elérése érdekében elődeink többféle fizikai, kémiai és biológiai talajjavítási kísérleteket végeztek. Szintén a vízgazdálkodási

viszonyok megjavítását célozva a rendelkezésre bocsátott területeket véderdősávokkal vették körül. Ezekben a kísérletekben elsősorban a szárazságot tűrő fafajokat alkalmazták, de természetesen igyekeztek kipróbálni az Alföldön számításba jöhető egyéb fafajokat is. A telepítések célja tehát nem erdőállományok nevelése volt addig fátlan területen, hanem az egyes ültetési és talajápolási eljárások helyességének vizsgálata, és az egyes fafajok szikes talajon mutatott ellenálló képességének megállapítása. Mindezek érdekében vizsgálatok folytak az elültetett csemeték fakadására, életben maradására, növekedésére, szárazságtűrésére nézve.

Ha a jelenlegi 400 hektáros erdőtömböt vizsgáljuk, akkor kézenfekvő bizonyítékot kaphatunk elődeink munkájának eredményességéről. A kutatómunka azonban nem állt le. A kezelésünkben lévő állományok napjainkban érik el vágásérettségi korukat, így kitűnő vizsgálati lehetőségeket biztosítanak számunkra a felújítás módját és mikéntjét illetően. Megfigyeléseink alapján Alföldi körülmények között a legnagyobb problémát a felújítások során a víz jelenti, ezért fontos, hogy a beavatkozásokat ennek megfelelően tervezzük, és ehhez igazítsuk a lékek számát, méretét és alakját is.

A természetes felújítóvágások vezetésével nem pusztán az erdő felújítása az egyetlen elérendő cél, hanem az is, hogy a megmaradó állományban a lehető legkisebb kárt okozzuk, hiszen nem célunk az esetlegesen sérülő újulat miatt jövedelemvesztést szenvedni. E mellett igyekszünk a vágásokat úgy vezetni, hogy az erdőben a faanyagtermelést minőségben és mennyiségben is a lehető legnagyobb fokon tartsuk. Azért tehetjük ezt meg, mert az út, amely mindkét célt kielégíti a szakember és a laikus számára is kívánatosnak tartott és legelfogadhatóbb állandó erdőborítás.

A természetes felújítóvágást térbeli és időbeli végrehajtása alapján többféleképpen is elvégezhetjük. A különböző módokról és változatokról bőségesen találhatunk szakirodalmat a könyvtárakban. Tanösvényünknek (amely a 'lékes' területek mentén vezet végig) nem célja minden ilyen módszer bemutatása, de nem is lehetne az, hiszen adottságaink a rendelkezésünkre álló fafajokon keresztül érthetően korlátozzák ezt. Ezért esett választásunk a hazai tölgyesek esetében leggyakrabban alkalmazott felújítóvágás bemutatására, ez pedig az egyenlőtlen bontáson alapuló egy központból induló csoportos felújítóvágás, amelyet lékvágásnak is nevezhetünk.

Lékvágás vízszintes vetületi képe

Az egy központból induló felújítóvágások jellemzője, hogy a felújítás alá vett területen, több helyen megbontjuk a zárt erdőt oly módon, hogy egy-egy pontból indulva meghatározott körben kivágjuk a fák egy részét vagy az összeset, ez utóbbi esetben a kapott fátlan területeket léknek nevezzük. A további vágásokat illetve bontásokat akkor végezzük, ha a lékben már megtelepedett az újulat. Az erdőrészlet teljes felújítása (a lékek „összeérése”) meglehetősen hosszú időt gyakran több évtizedet is felölel.

Az eljárás előnye, hogy a talajt állandóan takarva tartja és így megőrzi annak erdőtalaj jellegét. Ennek következtében a gyomosodás is (természetesen csak szakszerűen vezetett vágás esetén) csekély mértékű marad. A korán kezdődő bontások hatásának következtében a megmaradó állomány növekedése is fokozódik. Később az anyaállomány mindjobban gyérül, és végül már csak egyes csoportokra szorítkozik fokozatosan átadva helyét a fiatal fácskáknak. Így a csoportos felújítóvágás nyomán keletkező erdőnek a külső képe is lényeges eltérést mutat a mesterségesen felújítottal szemben, mert határozott kifejezésre jut az új állomány vegyeskorúsága és elegyes volta.

Kocsányos tölgy újulat

Az 1924-ben megkezdett erdőtelepítési kísérletek mára elérték a felújítási korukat. Ha a „hagyományos” teljes talajelőkészítéses felújító vágást alkalmaznánk egyrészt több helyen felszínre hoznánk a mélyben fekvő kedvezőtlen adottságú talajrétegeket, másrészt pedig felszámolnánk azokat a talajfejlődési eredményeket melyet a több évtizedes erdőborítás a termőhely fejlődésében eddig elért.

Mіндеzen kedvezőtlen hatások elkerülése érdekében kutatási célként tűztük ki, hogy a szikkkísérleti bázisterületen minimális talajbolygatásos erdőfelújítási kísérleteket állítunk be. Az elmúlt három év felújításaiban részleges talajelőkészítéssel – pásztás, fészkes – csemete és makkvetéses felújítási kísérleteket állítottunk be.

Idén 6 erdőrészletben állítottunk be lékes felújítási kísérleteket annak vizsgálatára, hogy az adott ökológiai körülmények között az eljárással milyen eredmény érhető el.

Fokozatos felújítóvágás vázlatos keresztmetszeti képe

Célunk:

Olyan erdőfelújítási eljárás kidolgozása, mely megoldja a kísérleti erdő felújítását az állandó erdőborítás fenntartása mellett.

A beavatkozások indoklása:

A beavatkozások során első lépcsőben az állományok teljes területéről eltávolításra kerültek azok az invazív fafajok, melyek veszélyeztethetnék az állomány egyenletes felújulását – amerikai kőris, ezüstfa, tamariska –

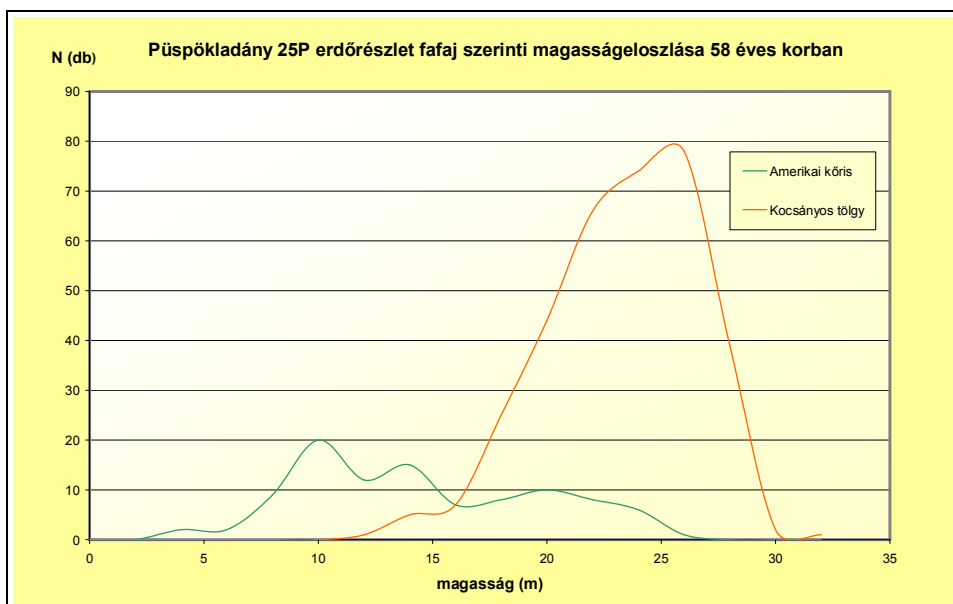
Második lépésben kijelöltük a kialakításra szánt lékek határát figyelemmel a termőhelyi adottságok mozaikosságára. Elvégeztük a tavasz folyamán a kijelölt területeken a bontásokat.

A lékes felújítások és az erdészeti tanösvény útvonala Püspökladány Farkasszigetben

Jelmagyarázat:

- lékes felújítás
- erdészeti tanösvény
- Farkassziget tanösvény

A későbbi években szükség szerint pótoljuk a lékekben feljövő újulatot elsősorban a főfafaj csemetéjével, vagy magvetésével, másodsorban a kívánatos elegyfajok csemetéivel.

